

TÜBİTAK - ARDEB
Ekonomik Büyüme Çağrı Programı
“1003-SBB-EKBY-2018-2 Beşeri Sermaye ve Ekonomik Büyüme İlişkisi”
Çağrı Metni

1. Genel Çerçeve

Beşeri sermayenin büyüme üzerindeki olumlu etkileri uluslararası ekonomi ve kalkınma yazınında üzerinde hemfikir olunan bir konudur. Bu çağrının amacı, genel tespitlerin ötesine geçerek, beşeri sermayeyi büyüme ile ilişkilendirmede rolü olan değişkenler üzerinden nedensellik bağının veya bu bağın etkin kullanılması önündeki engellerin ortaya konması ve bulgular üzerinden somut politika önerilerinin geliştirilmesidir.

Bu çağrıda beşeri sermaye kavramı en geniş şekliyle kullanılmaktadır. Beşeri sermaye denildiğinde ilk akla gelen bireylerin, grupların ve ülke nüfusunun eğitim, beceri ve tecrübe birikimidir. Yazında bu dar tanımın zaman içinde iki boyutta genişletildiği gözlenmektedir. Bunlardan ilki bireylerin üretim kapasitelerini belirleyen sağlık, çalışma ve yaşam koşulları olup, sahip olunan sermayenin etkin kullanımı önündeki engelleri hatırlatmaktadır. İkinci boyut bireyin sahip olduğu sosyal ağlar, destek, dayanışma ve kendini geliştirme fırsatlarını ve örgütlenme biçimlerini tanıma eklemek suretiyle etkinlik vurgusunu bireyin toplumsal konumu ve kurumsal yapı üzerinden esnetmektedir.

Beşeri sermaye-büyüme ilişkisine odaklı bu çağrı bir yandan bireysel “potansiyel” verimliliği belirleyen örgün/yaygın eğitim, işbaşı eğitimi ve sağlık gibi ölçülmesi nispeten kolay beşeri sermaye ölçütlerine vurgu yaparken, diğer yandan bunların toplumsal faydaya dönüşmesi önündeki kısıtları, kullanılmayan fırsatları, olumlu ve olumsuz dışsallıkları da kavramsal çerçeveye dâhil etmektedir. Proje önerileri beşeri sermaye kavramını gerek dar, gerekse geniş anlamında eklenen boyutlar üzerinden yorumlayabilirler.

Çağrı kapsamında sunulacak önerilerin, sorunları bilimsel yöntemlerle ele alması ve özgün katkılar sunarak çözüm önerileri geliştirmesi beklenmektedir. Proje kapsamında farklı ölçek ve detayda veriler ya da modeller kullanılabilir.

Beşeri sermayenin büyüme etkilerinin belirlenmesinde anketlerden derlenmiş resmi ya da güvenilir mikro verilerin yanı sıra, konuyla ilgili bakanlık ve birimlerin topladığı kurumsal mikro verilerden de yararlanılabilir. Anket verileri ile kurumsal verilerin birlikte kullanılması, konuyla ilgili kurumlardaki (örneğin; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, SGK, İŞKUR, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bilim, Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı vb.) uzmanlık birikiminden yararlanılması projenin özgün değerini arttıracak unsurlardır. Kurumlar arası işbirliği içeren önerilerde tarafların görev ve sorumlulukları yanı sıra, işbirliğinden beklenen kazanımların ne olduğu yazılmalıdır.

Proje kapsamında özgün mikro veri toplamanın hedeflenmesi halinde proje hedeflerine ulaşmak için hazır veri kaynaklarının neden kullanılmadığı ya da kullanılmadığı açıklanmalı, toplanacak özgün verilerle yapılacak analiz ve değerlendirmeler belirtilmeli ve bu yolla konunun hangi bilinmeyen yönünün aydınlatılacağı net bir şekilde ortaya konmalıdır.

Geçmişten çıkarılacak derslere odaklı projeler, Türkiye'ye özgü toplulaştırılmış verileri

kullanmanın yanı sıra, uluslararası karşılaştırmalardan da yararlanabilirler. Tarihsel ve/veya karşılaştırmalı veriler kullanmayı hedefleyen projelerin, ya güncel politika tercihlerini değerlendirmeye yarayacak boyutu haiz olmaları ya da yakın dönem için somut öngörüler içerecek şekilde kurgulanmaları elzemdir.

2. Amaç ve Hedefler

Bu çağrının temel amacı, genel tespitlerin ötesine geçerek, beşeri sermayeyi büyüme ile ilişkilendirmede rolü olan değişkenler üzerinden nedensellik bağının veya bu bağın etkin kullanılması önündeki engellerin ortaya konması ve bulgular üzerinden somut politika önerilerinin geliştirilmesidir. Çağrı kapsamında ulaşılması beklenen amaç ve hedefler, odaklanılması gereken hususlar her bir konu başlığı için ayrı ayrı aşağıda belirtilmiştir:

a) Demografik fırsatlar ve tehditler

Ülke nüfusunun demografik yapısındaki değişikliklerin büyüme ve sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkileri sosyal bilimler yazınında farklı disiplinlerin ilgi alanına giren ve hararetli tartışmalara yol açan bir konudur. Demografik yapıdaki gelişmeler geçmişteki kazanım ve sorunların kavranması için ipuçları içerdiği gibi, büyük ölçüde deterministik kuralları takip ettiklerinden geleceğe yönelik çıkarımlar için de zemin hazırlamaktadırlar. Türkiye'nin demografik yapısındaki değişiklikler arasında öne çıkanlar eğitimde geçen sürenin uzaması, nüfusun giderek yaşlanması ve kişi başı gelir artışına koşut olarak bireylerin evlenme ve çocuk sahibi olma tercihlerindeki ve hane yapılanmasında gözlemlenen değişimlerdir. Gerek bu gelişmeler, gerekse emeklilik yaşına ilişkin düzenlemeler bireylerin işgücüne katılım kararlarının geçmişten farklı şekillenebileceğine işaret etmektedir. Bu dönüşümler aynı zamanda emeklilik ve emeklilik sonrası gelir yapısını da etkileyeceğinden, işgücü piyasasında farklı grupların rekabetini de beraberinde getirecektir. Yapılan değerlendirmelerden çıkan konular aşağıda yer almaktadır:

- Türkiye'deki öngörülebilir demografik gelişmelerin beşeri sermaye birikimi, istihdamın niceliği ve niteliği, işsizlik gibi sonuçlarının belirlenmesi, büyüme perspektifinden tehdit ve fırsatların analizi
- Hane yapılanmasındaki değişimin işgücüne katılım, işsizlik ve işgücü piyasasında kalma süresi üzerine etkileri
- Yetişkin erkeğin tek gelir getiren olduğu modelden çalışabilir herkesin işgücüne katıldığı modele geçiş sürecinde Türkiye'nin konumu; hanedeki yetişkinlerin evlenme, çocuk sahibi olma, işgücüne katılım gibi kararları verme biçimi
- Okuldan iş hayatına geçişte karşılaşılan sorunlar ve bunun uzun dönemli etkileri

b) İşgücü piyasasında özel politika gerektiren gruplar

Türkiye işgücü piyasasında özel politika gerektiren gruplar arasında gençler, kadınlar, engelliler, eski hükümlüler, mevsimlik çalışanlar ve göçmenler sayılabilir. Anılan kesimlerde düşük katılım, yüksek iş devinimi, kayıtdışılık ve işsizlik hâlihazırda var olan beşeri sermayenin etkin kullanımına engel oluşturabilmektedir.

Özel politika gerektiren gruplar üzerine yazılanlardan hareketle, bu grupların işgücüne katılımı ve istihdamı önündeki engellerin anlaşılması, istihdamlarının ekonomik büyüme ve toplumsal refaha olan etkilerinin incelenmesi ve yenilikçi politikalar üretilmesi çerçevesinde öne çıkan araştırma konuları aşağıda yer almaktadır:

- Kadınlar ve gençlere yönelik istihdam teşviklerinin etki analizleri; teşviklerin özel politika gerektiren gruplar arasındaki olası ikame etkilerinin araştırılması; sorunların aşılmasına yönelik yenilikçi girişimlerin tespiti
- Gençlerin eğitimden işe geçişte karşılaştıkları zorlukların anlaşılması ve bu geçiş kolaylaştırıcı politikaların geliştirilmesi; eğitimden işe geçişte staj, kariyer fuarı vb. uygulamaların rolü
- Engelli ve eski hükümlülerin işe yerleştirilmelerinde uygulanan politikaların etkinliği; bu gruplara yönelik politikaların geliştirilmesi
- Göçmenlerin istihdama girişlerindeki engellerin anlaşılması; yetkinliklerini geliştirecek, istihdamlarını kolaylaştırıcı tedbirlerin ve politikaların oluşturulması
- Kırsal bölgelerde değişen nüfus ve iktisadi yapı ile birlikte tarımsal işgücündeki değişimler; mevsimlik tarım işçiliğinin dönüşümü; mevsimlik çalışanlar açısından kayıtdışılık ve çocuk işçiliği

c) Beşeri sermayenin temel bileşeni olarak sağlık

Bireylerin sağlığı, üretim potansiyelinin ve hayat kalitesinin artırılması kendi başlarına anlamlı kalkınma hedefleri olmakla birlikte, bunlar beşeri sermaye ile büyüme arasındaki ilişkiler ışığında doğru politikaların oluşturulması için araçlara dönüşürler. Bu kapsamdaki en önemli nokta erken yapılan beşeri sermaye yatırımlarının avantajıdır. Yapılan araştırmalar ve yayınlar yeni nesillere dönük politikaları öne çıkarmaktadır. Yaşamın başladığı an, beşeri sermaye birikim temellerinin atıldığı ve gelecekte ulaşılacak sınırların belirlendiği bir dönemdir. Bu bağlamda öne çıkan konular aşağıda yer almaktadır:

- Türkiye’de çocuk sağlığı üzerindeki yazın ve verilerden yola çıkarak, beşeri sermaye kayıplarının büyüklüğünün ve kayıpların hangi koşullarda ortaya çıktığının belirlenmesi; yeni nesillerde bu kayıpların önlenmesine yönelik alınabilecek tedbirlerin somut politika önerilerine dönüştürülmesi; fayda-maliyet hesaplarının yapılması
- Kuşaklararası ilişkiler (örneğin anne ve çocuk) üzerinden düşünüldüğünde, çocuğun beşeri sermaye birikimini destekleyecek doğru politika araçlarının belirlenmesi; kullanımda olan şartlı gelir transferi, süt yardımı vb. araçların etkinliğinin ölçülmesi; uluslararası başarılı politika araçlarını incelemek suretiyle bunların Türkiye’de kullanımı önündeki engellerin belirlenmesi, başarı şanslarının irdelenmesi, beklenen kazanımların fayda-maliyet hesaplarının yapılması
- Çocuk işçiliği olgusunun sağlık perspektifinden ele alınması

Sağlık, bireylerin beşeri sermaye birikimlerini kullanma biçim ve sürelerini belirleyen kritik bir faktördür. Çalışma hayatı sağlığın korunması kapsamında riskler içermekte, iş kazaları ve meslek hastalıkları sadece bireyi değil, bakmakla yükümlü oldukları bireyleri de etkilemekte, giderek toplumsal kayıplara yol açmaktadır. Bu gözlemlerden yola çıkıldığında,

- Türkiye’deki iş kazalarının ve meslek hastalıklarının bireysel ve toplumsal maliyetinin hesaplanması; çalışma koşullarının (sektör, bölge, işteki durum gibi gözlenebilir alt kırılımlarda) kaza ve hastalıklara yol açma potansiyelinin araştırılması; maliyetlerin azaltılmasına ve önlenmesine yönelik öneriler geliştirilmesi; yasal yaptırımların işgücü piyasası üzerindeki olası etkilerinin değerlendirilmesi

çağrının kapsam alanındaki konular arasındadır.

d) Beşeri sermayenin etkin kullanımının önündeki engeller ve fırsatlar

Değişen demografik yapı ile birlikte hanehalkı kompozisyonu da değişmektedir. Geniş aile yapısı giderek yerini çekirdek aile yapısına bırakmakta, tek kişilik hane sayısında ise artışlar gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra kentleşme, sitelerde ve uydu kentlerde yaşam, kent ve kırsal arasındaki bağların zayıflaması gibi olgular sosyal ağların yapısını da değiştirmektedir. İç göç alan ve son dönemde kitlesel zorunlu dış göçe maruz kalan illerdeki sosyal doku daha da hızlı bir değişime uğramıştır. Tüm bu sosyal dinamikler beşeri sermaye yatırımlarında ve işgücü arzında değişimlere yol açmaktadır. Bu başlık çerçevesinde öne çıkan konular aşağıda yer almaktadır:

- Hanehalkı kompozisyonunun ve akraba ilişkilerinin beşeri sermaye yatırımları ve işgücü arzı üzerindeki etkisinin ve etkideki değişimin ortaya konması; sosyal ağlar ve akraba etkilerinin beşeri sermaye ve işgücü arzı üzerindeki etkilerinin ortaya konması
- Kentlerdeki dönüşümün sonucu olarak ortaya çıkan sosyal ağlardaki değişimin, beşeri sermaye yatırımları ile işgücü arzı ve çıktılarına olan etkisi
- Sosyal ve iktisadi dinamiklerin örgütlenme biçimleri üzerindeki etkileri ve bunların beşeri sermayenin etkin kullanımını üzerindeki yansımaları
- Yaygın eğitim, işbaşı eğitimi gibi okul sonrası eğitim fırsatlarının erişilebilirliği; beşeri sermaye birikimine ve verimliliğe katkısı

e) Emek verimliliği

İktisat yazını emek verimliliğini hem büyümenin ana belirleyicisi olarak görmekte, hem de kazançlar (emek gelirleri) üzerinden bireylerin ve aile fertlerinin refahını etkilediğine işaret etmektedir. İlgili yazında, ülkelerin iyi işler yaratma kapasiteleri beşeri ve (coğrafi özelliklerini de içeren) fiziki sermayeleri ve yapısal kısıtlarla ilişkilendirilmektedir. Bu tür değerlendirmelerden yola çıkarak politika hedefleri belirlemek ve verimliliği artırıcı önlemler geliştirmek mümkündür. Bu bağlamda öne çıkan konular aşağıda yer almaktadır:

- Türkiye’de iş-beceri uyumsuzluğunun kaynakları; bunların farklı veri tabanları üzerinden belirlenmesi; aşılması için öneriler; iyi işlerin tespiti ve özendirilmesi
- Bölgesel verimlilik farklarının belirlenmesi; yatırım politikalarının rolü; iç göçün etkisi
- Eğitimin görece getirisindeki gelişmeler ve nedenleri
- Türkiye işgücü piyasasının kurumsal yapısının ücretler üzerindeki etkisi; işgücü piyasasının ekonomik büyümeye etkin katkı sağlamasına yönelik politika önerileri geliştirilmesi
- Katma değeri yüksek sektörlerde istihdamın yapısı ve artış fırsatları; nitelikli insan gücü istihdam eden sektörlerin katma değer sıralamasındaki yerinin araştırılması; firma ölçeği ile verimlilik ve istihdam yaratma arasındaki ilişkiden yola çıkarak politika önerilerinin oluşturulması
- Dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmelerin işgücü piyasasına yansımaları; mevcut mesleklerde olası değişimler, kaybolması beklenen ve ortaya çıkacak yeni meslek ve becerilerin belirlenmesi; bunların sonuçlarının beşeri sermaye-büyüme ilişkisi üzerinden incelenmesi

- Verimlilik artırıcı önlemlerin dışsallıklarının belirlenmesi; yeşil ekonominin geliştirilmesi üzerinden sağlanacak kazançların verimlilik ve istihdam artışı bakış açılarıyla yorumlanması

f) Kayıtdışı ve sosyal güvenlik politikaları

İşgücü piyasasında formel-enformel sektör olarak tanımlanabilecek ikili yapı işgücü çıktıları ve sosyal güvenlik sistemini etkilemektedir. Her ne kadar kayıtdışı çalışanların oranında iyileşmeler gözlemlense de işgücü piyasasında kayıtdışılık önemli bir sorun olmaya devam etmekte, çalışabilir nüfusun iyi işlere erişimi kısıtlanmaktadır. Firmalar arası verimlilik farkları, işgücü üzerindeki vergi yükleri, firma büyüklüğüne koşut sabit/yarı sabit işgücü maliyetleri, sosyal güvenlik politikaları vb. etmenler kayıtdışı çalışma ve çalıştırmayı etkileyen faktörler arasındadır. Bu başlık altında öne çıkan konular aşağıda yer almaktadır:

- Kayıtdışılığın arz ve talep taraflı nedenlerinin incelenmesi; sektörel ve bölgesel dinamiklerin araştırılması; kayıtdışı istihdamın kayıtlı istihdam lehinde azaltılmasına yönelik kanıta dayalı mekanizma önerilerinin geliştirilmesi; sosyal güvenlik politikaları başta olmak üzere işgücü politikalarının (örneğin, sigorta prim teşvikleri, asgari işçilik uygulaması, iş garantili eğitim politikaları vb.) kayıtdışılık üzerindeki etkilerinin incelenmesi
- Kayıtdışılığın ve sosyal güvenlik politikalarının beşeri sermaye birikimine olan etkilerinin araştırılması; formel-enformel sektörler arasındaki bağın ve geçişkenliğin araştırılması
- Sahte sigortalılık ve sahte işyeri olgularına yol açan nedenlerin incelenmesi; yasa dışı olan bu faaliyetlerin sosyal güvenlik sistemine getirdiği yükün boyutunun hesaplanması; sosyal güvenlik politikalarının bu tür faaliyetlere olan etkilerinin incelenmesi; bu tür faaliyetleri önleyici mekanizmaların geliştirilmesi
- Genel Sağlık Sigortası uygulamasının ve bu uygulamadaki değişikliklerin başta kayıtdışılık olmak üzere sosyal güvenlik sistemi açısından etkilerinin incelenmesi
- Bölgesel ve sektörel teşviklerin kayıtdışılık üzerindeki etkilerinin araştırılması; bölgesel ve sektörel teşvikler arasında başarılı ve başarısız olanların tespiti ve nedenlerinin belirlenmesi; iyi işler odaklı istihdam için bölgesel ve/veya sektörel teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi
- Sosyal politikaların, örneğin sosyal yardımların, işgücü arzı üzerindeki etkilerinin analizi; sosyal yardımların işgücüne katılımı destekleyici niteliğe dönüştüren mekanizma önerilerinin geliştirilmesi

g) Küresel dinamiklerin Türkiye üzerindeki etkisi

Küreselleşmenin ve teknolojik dönüşümün sonucu olarak var olan işlerin coğrafi konumunda ve yapısında değişimler olması beklenmektedir. Bu dönüşümlerin doğru kavranması hangi tür beşeri sermayelere talebin artacağı, hangilerine azalacağı konusunda önemli ipuçları verecektir. Giderek ülkelerin küresel rekabetteki başarıları beşeri sermaye donanımları ile uyumlu üretim tercihleri yaptıkları ölçüde gerçekleşecektir. İktisat yazınında anılan dinamikler üzerine yazılanlar eğitim düzeyi üzerinden yapılan beşeri sermaye sınıflandırmalarının yetersizliğine işaret etmekte, çalışanların sayısal yatkınlık, değişimlere uyum sağlama, problem çözme, sağduyu, esneklik vb. bir dizi bilişsel niteliğine vurgu yapmaktadır. Teknolojik değişimle birlikte işçilere olan talep rutin işlere yatkınlıklarından çok

farklı işleri yapabilir olma özellikleriyle orantılı olarak belirlenir hale gelmiştir. Bu gelişmeler ışığında öne çıkan konular aşağıda yer almaktadır:

- Türkiye'deki beşeri sermayenin ve istihdamın niteliğinin standart kırımların ötesine geçerek bilişsel ve bilişsel olmayan boyutlarının incelenmesi
- Uluslararası karşılaştırmalar yoluyla, var olan yapının değişen küresel koşullara nasıl uyum sağlayacağına sorgulanması; Türkiye'nin rekabet gücünün belirlenmesi; artırılması önündeki engeller ve bunların aşılmasına yönelik tedbirler
- Örgün eğitimin, yeni nesilleri değişen koşullara hazırlama işlevinin değerlendirilmesi; okuldaki işe geçiş süreçleri üzerinden yapılacak değerlendirmeler ve iyileştirme önerileri; işgücü piyasasına hazırlıkta mesleki donanım, staj ve bilişsel ve bilişsel olmayan becerilerin rolü

3. İlgili Destek Programı

Bu çağrı çerçevesinde önerilecek projelere "1003-Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı" kapsamında destek verilecektir.

4. Çağrıya Özel Hususlar

İlgili mevzuat gereği, Ar-Ge projesi niteliği taşımayan (salt veri toplamaya/durum tespitine yönelik çalışmalar, kurumların rutin olarak yürüttükleri çalışmalar, daha önce gerçekleştirilmiş olan bir çalışmanın sadece kapsamının genişletilerek tekrarlanması niteliğindeki çalışmalar, altyapı oluşturmaya yönelik çalışmalar vb.) proje önerileri birinci aşamada elenecek olup ikinci aşamaya geçemeyecektir.

Bu çağrı kapsamında önerilecek projelere ilişkin dikkat edilmesi gereken hususlar "Amaç ve Hedefler" bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Proje önerilerinin "Amaç ve Hedefler" bölümündeki konu başlıklarından en az birisiyle ilişkilendirilmesi ve bu başlıklardan hangisi/hangileri ile ilişkilendirildiğinin başvuru formunda açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Birinci aşama değerlendirmesi sonucu, çağrı kapsamı, amaç ve hedeflerine uygun olmayan proje önerileri elenecek olup ikinci aşamaya geçemeyecektir.

Proje önerileri küçük, orta veya büyük ölçekli olarak hazırlanabilir. Orta ve büyük ölçekli projeler en fazla 1 ana proje ve 3 alt projeden oluşabilir. İkinci aşama proje başvuruları ile birlikte, alt proje tanımlı başvurular için [Protokol](#) Belgesi sunulmalı ve alt projeler başvuru sisteminde de tanımlanmalıdır. Alt proje tanımlı başvurularda, ikinci aşama başvurusu ile sunulan bütçe, ana proje ve alt projeler bazında ayrılmalıdır.

Yukarıda açıklanan genel hususların yanı sıra, bu çağrıya özel olarak aşağıda belirtilen hususların da dikkate alınması gerekmektedir:

- Kullanılan beşeri sermaye kavramının ve büyüme ile ilişkisinin net olarak yazılması, ölçülmesinde kullanılacak ölçütlerin de açıkça belirtilmiş olması gerekmektedir.
- Araştırılacak neden-sonuç ilişkisinin kuramsal temelini net bir dille ifade edilmesi- tercihen modelleme yoluyla desteklenmesi- gerekmektedir.
- Veriler üzerinden sınanacak ana ve yan hipotezlerin listelenmesi gerekmektedir.
- Sınamalarda kullanılacak veri kaynaklarının ve yöntemlerin açık ve net olarak anlatılması gerekmektedir.

- Kuramsal proje önerilerinin modelleme ile desteklenmesi, kullanılan varsayımların açıklanması gerekmektedir.
- Araştırmanın konuyla uyumlu ölçekte yürütülmesi; hedef nüfusun belirtilmesi gerekmektedir.
- Araştırma sonuçlarının ülkenin ya da beşeri sermaye-büyüme ilişkisinde rolü olan ya da olabilecek kurumların hangi somut sorunlarının çözümünde kullanılabileceğinin belirtilmesi gerekmektedir.
- Proje önerilerinin, yalnızca ihtiyaç analizi ya da durum tespiti çalışmaları ile sınırlı tutulmaması, uygulamaya yönelik çıkarımlar içermesi gerekmektedir.
- Proje kapsamındaki iş paketlerinin büyük ölçüde proje ekibi tarafından yapılması beklenmektedir.
- İkinci aşama başvurularında sunulması gerekli olan [Yasal/Özel İzin Belgesi](#) ile [Etik Kurul Onay Belgesi](#) nin alınmasında yaşanabilecek aksaklıklar göz önünde bulundurularak, söz konusu belgelerin temin sürecinin ilgili tüm kurum/kuruluşlarla irtibata geçilerek ivedilikle başlatılması önerilmektedir.

5. Çağrı Takvimi

Aşama	Çevrimiçi Başvuru Sistemi Kapanış Tarihi	Elektronik Başvuru Çıktısının Gönderilmesi İçin Son Tarih ^(*)
Birinci Aşama	22.06.2018 17:30	29.06.2018 17:30
İkinci Aşama	09.11.2018 17:30	23.11.2018 17:30

(*) Elektronik başvuru çıktısının ıslak imzalı nüshasının belirtilen tarih ve saate kadar Kurumumuza ulaştırılması gerekmektedir.

6. Ek Belgelere Referanslar

- [1003 Destek Programı Web Sayfası](#)
- [1003 Destek Programı Bilgi Notu](#)
- [1003 Destek Programı Başvuru Formları](#) (*)
- [1003 Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Usul ve Esasları](#)
- [1003 Proje Önerisi Değerlendirme Formu](#)
- [Yasal/Özel İzin Belgesi Bilgi Notu](#)
- [Etik Kurul Onay Belgesi Bilgi Notu](#)
- [TÜBİTAK Çağrı Planlaması](#)

(*) 1003 programına ait başvuru formları güncellenmiştir. Birinci ve ikinci aşama başvuruları sırasında güncel formların kullanılmaması halinde proje önerileri değerlendirmeye alınmayacaktır. Güncel başvuru formlarına ulaşmak için lütfen [tıklayınız](#).

7. İrtibat Bilgileri

Alperen Zekeriya KARATAŞ

Telefon	0312 298 12 76
E-posta	alperen.karatas@tubitak.gov.tr

Hatice Kübra BOZAN

Telefon	0312 298 12 86
E-posta	hkubra.bozan@tubitak.gov.tr

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu (SOBAG)